

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Číslo konania: KPUBB-2021/1188-5/8327/GRE
Banská Bystrica, 02.02.2021
Vybavuje, kontakt Mgr. Gregová/045 245 11 24

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, vecne a miestne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 11 ods. 1 a § 9 ods. 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), v spojitosti s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) vydáva toto

rozhodnutie

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica (ďalej len „KPÚ Banská Bystrica“ alebo „správny orgán“) podľa § 32 ods. 2 a 4 pamiatkového zákona

r o z h o d o l

o zámere vlastníka, Mesta Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica, vykonať obnovu pamiatkového objektu (ďalej len „PO“) „KOSTOL“ – rímskokatolícky kostol Panny Márie Snežnej, Frauenberský kostol, evidovaného v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „ÚZPF“) pod č. 2487/1, J. K. Hella 1, súp. č. 403, parc. C-KN č. 2396, k. ú. Banská Štiavnica, súčasťou národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“) „KOSTOL S AREÁLOM“, ÚZPF č. 2487/1 – 3; situovanej v Pamiatkovej rezervácii Banská Štiavnica a v lokalite Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, v rozsahu:

- a) obnova – výmena poškodení častí dreveného krovu,
- b) obnova – výmena strešnej krytiny z dreveného šindľa v havarijnom stave a súvisiacich konštrukcií; ktorý je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom

p r í p u s t n ý

a určuje nasledovné podmienky:

- 1) Pri obnove:
 - a) zachovať tvar a rozmery strechy a nosnej konštrukcie – krovu;
 - b) nenávratne poškodené prvky konštrukcie lokálne nahradiť novými v tých istých rozmeroch a materiáli ako boli pôvodné,
 - c) pri zosilnení spojov uprednostniť oceľové platne, uholníky alebo kované prvky.
- 1) Novú strešnú krytinu realizovať zo štiepaného šindľa zhotoveného z dreva ihličnatých stromov (smrek, jedľa), prípadne zo šindľa rezaného po vláknach.
- 2) Drevené šindle pred kladením ošetriť ochrannými prostriedkami proti hubám a drevokaznému hmyzu tlakovou impregnáciou.
- 3) Strešnú krytinu klásť dvojité (v dvoch vrstvách) na rošt s hustým latovaním bez použitia podstrešnej fólie.
- 4) Povrch strešnej krytiny nechať prirodzeným spôsobom „spatinovať“ do šedej (sivej) farebnosti.
- 5) Po uplynutí 2 rokov od polozenia realizovať ochranný náter transparentným fungicídny a insekticídny prostriedkom v dvoch vrstvách:
 - a) pred realizáciou náteru mechanicky očistiť povrch šindľa;
 - b) aplikácia 1 vrstvy náteru;

- c) aplikácia 2 vrstvy náteru – v prípade nutnosti krycej farebnej vrstvy, odtieň: šedý (sivý) podľa prirodzenej patiny starnutia strešného šindľa.
- 6) Spracovať prípravnú dokumentáciu pre prípravu obnovy krovov v narušenom stave:
- dendrologický posudok krovu s návrhom opatrení;
 - statický posudok krovu s návrhom opatrení;
- a v rozpracovanosti prerokovať s KPÚ Banská Bystrica.
- 7) Spracovať projektovú dokumentáciu pre vykonanie obnovy
- dreveného krovu, ktorej súčasťou bude zameranie krovu, analýza rozsahu poškodení krovu, návrh sanácie jednotlivých prvkov so zakreslením tvaru a rozmerov protéz;
 - strešnej krytiny;
- 8) Prípravnú a projektovú dokumentáciu v priebehu spracovania prerokovať s KPÚ Banská Bystrica a následne predložiť na vydanie záväzného stanoviska.
- 9) Začiatok obnovy NKP a predpokladané ukončenie obnovy oznámiť KPÚ Banská Bystrica písomne 7 dní vopred.
- 10) Každú zmenu zámeru posudzovaného v tomto rozhodnutí je vlastník povinný prerokovať s KPÚ Banská Bystrica.

Odôvodnenie:

KPÚ Banská Bystrica prijal dňa 14.01.2021 od Mesta Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica, v zastúpení Mgr. Nadeždou Babiakovou – primátorkou mesta (ďalej len „vlastník“) žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy PO „KOSTOL“ – rímskokatolícky kostol Panny Márie Snežnej, Frauenberský kostol, ÚZPF č. 2487/1, J. K. Hella 1, súp. č. 403, parc. C-KN č. 2396, k. ú. Banská Štiavnica, súčasti NKP „KOSTOL S AREÁLOM“, ÚZPF č. 2487/1 – 3; situovanej v Pamiatkovej rezervácii Banská Štiavnica a v lokalite Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Prílohou žiadosti je fotodokumentácia súčasného stavu strechy PO.

Zámerom vlastníka je realizovať obnovu strechy PO v havarijnom stave v rozsahu: výmena poškodení častí dreveného krovu, výmena strešnej krytiny z dreveného šindľa v havarijnom stave a súvisiacich konštrukcií.

Správnemu orgánu je z úradnej činnosti známe, že výlučným vlastníkom PO „kostol Frauenberský – r. k. Panny Márie Snežnej“, ÚZPF č. 2487/1, J. K. Hella 1, súp. č. 403, parc. C-KN č. 2396, k. ú. Banská Štiavnica je Mesta Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica.

PO je situovaný juhozápadne od centra pamiatkovej rezervácie, na východnej strane cesty do Štiavnických Baní a do Levíc. Pozdĺžna os kostola je orientovaná v smere východ – západ. Hlavná fasáda je orientovaná západne do ulice J. K. Hella. Pozemok, kde je kostol umiestnený mierne stúpa východným smerom.

Na základe pamiatkového výskumu fasád (*Projektový ústav kultúry Bratislava, pracovisko Banská Bystrica, 1980*) rozlišujeme vo vývoji objektu nasledujúce vývojové stavebné etapy:

- etapa – 1450 – 1480 – na exteriérových stenách polygonálneho uzáveru kostola bola sondážou zistená staršia omietková vrstva a dilatačná cezúra medzi uzáverom a stenami lode – predpoklad existencie staršej stavby;
- etapa – 1512 – 1514 – prestavba staršieho objektu na pohrebnú kaplnku, ktorej donátorom bol komorský gróf Erazmus Roesel; nadstavanie a zaklenutie sanktuária krúženou rebrovou klenbou; staršia stavba mala pravdepodobne štvorcovo ukončenú svätyňu; kamenárske značky (zachované na rebrách klenby svätyne a prechodového portála do sakristie) upozorňujú na súvislosť so stavebnou hutou, ktorá sa podieľala na prestavbe vtedajšieho kostola Panny Márie (Starý zámok);
- etapa – okolo r. 1580 – prestavba objektu predĺžením lode kostola západným smerom; zaklenutie lode valenou klenbou s lunetami; vybudovanie empory pred západnou stenou interiéru bola, ktorej priestor je zaklenutý krížovou hrebienkovou klenbou a ktorá je na východnej strane osadená na troch poliach klenbových pásov dosadajúcich na osemhranné kamenné piliere; vstup na emporu bol umiestnený na severnej stene cez exteriérové schodisko; pristavanie nového ohradného múra cintorína k juhozápadnému nárožiu kostola, ktorý bol neskôr zapojený do systému protitureckého opevnenia mesta;

4. etapa – v roku 1654 – polozenie základného kameňa na výstavbu vežičky, ktorá sa však nezrealizovala;
5. etapa – zač. 18. storočie – v roku 1717 sa užívateľmi stali v jezuiti; realizácia drobných stavebných úprav (odstránenie evanjelických epitafov z interiéru i exteriéru kostola); v interiéru umiestnenie nového barokového oltára; realizácia opráv fasád a ich vápenné nátery (potvrdené zbytky čiernej monochrómej výzdoby); na streche postavenie drevenej vežičky;
6. etapa – 19. storočie – minimálne stavebné úpravy – osadenie nového pravouhlého obdĺžnikového portála na severnej fasáde na vstupe na emporu a v interiéru umiestnenie nového neogotického oltára;
7. etapa – stavebné úpravy v priebehu 20. storočia – v roku 1945 po zásahu objektu delostreleckým granátom, zhorela strecha kostola s vežičkou a bola zborená klenba lode; počas prác ukončených v roku 1950 sa okrem obnovy strechy a klenby zrealizovali aj zámurovky niektorých otvorov; v 70-tych a 80-tych rokoch 20. storočia realizácia obnovy fasády a ošetrovanie kamenných článkov v otvoroch objektu, osadenie nových dverných výplní, realizácia novej keramickej tehlovej dlažby v interiéru, elektrifikácia.

PO je jednolodňovou stavbou, s pozdĺžnou osou lode v smere východ – západ. K lodi obdĺžnikového pôdorysu je na východe pristavaná polygonálne ukončená svätyňa.

Strecha je sedlová, na západe so štítovou stenou, na východe je umiestnená valba. Krov je drevenej konštrukcie so stojatou stolicou, strešná krytina je drevený šindel.

Predmetom pamiatkovej ochrany je hmotovo-priestorové členenie objektu, materiálová substancia zvislých murív vrátane ich povrchových úprav, všetky typy klenieb zachované v interiéru, konštrukcia krovu a vyššie vymenované cenné detaily objektu.

Kostol Panny Márie Snežnej bol poslednou neskorogotickou sakrálnou stavbou na území Banskej Štiavnice, ktorá bola situovaná na juhozápadnej línii vstupu do mesta. Jej jedinečnosť je predovšetkým v pôvodnej hmotovo-priestorovej kompozícii exteriéru i interiéru a v uplatnení vyspelej komplikovanej rebrovej krúženej klenby, výtvarne mimoriadne dekoratívnej, ktoré je ojedinelé na našom území. (Podklad: Aktualizačný list NKP, spracovala: Ing. arch. Iveta Chovanová, 09/2002).

Pre základnú ochranu pamiatkového územia boli vypracované zásady ochrany PR „Pamiatkový úrad Slovenskej republiky Bratislava: Zásady ochrany pamiatkových území – Pamiatková rezervácia Banská Štiavnica - historické jadro – Pamiatková rezervácia Banská Štiavnica - Kalvária, Zodpovedný spracovateľ: PhDr. Magdaléna Kvasnicová, PhD., Bratislava, december 2004“ (ďalej len „Zásady 2004“). Dokument je zverejnený na internetovej stránke Pamiatkového úradu Slovenskej republiky: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/zasady-ochrany-pr-banska-stiavnica>.

V dokumente „Zásady 2004“ je územie pamiatkovej rezervácie vzhľadom na rozsah, špecifickosť a koncentráciu pamiatkových hodnôt rezervácie rozdelené na sektory I. – V.

NKP je situovaná v sektore II. – v území rozvoľnenej baníckej zástavby, s prevahou výskytu baníckych domov). Objekt je významnou solitérnou historickou zástavbou komponovanou vzhľadom na svoj význam, funkciu v urbanistickom a krajinnom prostredí tak, že vytvára sídelnú a krajinné dominanty (jeden z hlavných orientačných bodov v sídle).

V „Zásadách 2004“ (v kapitole „C.1.6. Požiadavky na zachovanie charakteru stavebných hmôt v exponovaných polohách a ochrana strešnej roviny ako piatej fasády“, str. 52) sa uvádza, že vzhľadom na vysokú mieru uplatnenia jednotlivých objektov vo vzájomných priehľadoch prakticky v celej PR historického jadra, je potrebné v celom rozsahu PR **zohľadňovať požiadavku na maximálnu mieru zachovania autenticity, lebo prakticky na každý objekt existuje typický priehľad a spolupodieľa sa na kolorite mesta.**

V „Zásadách 2004“ v kapitole „C. 1.9. Zásady diferencovaného prístupu pri ochrane, obnove a údržbe objektov na pamiatkovom území“ (str. 55 - 56) sú určené podmienky, cit.:

„Odsek „C/ Strechy“ (str. 56): **Krytina**

- *použiť tradičný materiál v regióne. Doporučuje sa drevený štiepaný šindel, keramická škridla, betónová škridla, alpská škridla, eternitové šablóny; po individuálnom posúdení objektu možnosť použiť aj medený alebo pozinkovaný plech, resp. plechové šablóny.*

- *V žiadnom prípade nepoužívať všetky druhy hliníkových, plastových a asfaltových krytín, vlnitý eternit, vlnitý plech, vlnitý plast, alukryt, lepenkové pásy !“*

V „Zásadách 2004“ (kapitola „C.1.16. Zásady pre výber materiálov“, str. 70) je určené pri obnove pamiatkových objektov uplatniť tradičné prírodné materiály, používané v oblasti: drevo – strešná krytina (šindel).

Drevený ručne štiepaný šindel je typickým druhom strešnej krytiny používanej v Banskej Štiavnici. V historickom centre mesta na meštianskych domoch bol ako strešná krytina použitý drevený šindel až do 2. polovice 20. storočia (podľa archívnej fotodokumentácie).

Drevený ručne štiepaný šindel je prírodný materiál vystavený nepretržitému pôsobeniu poveternostných vplyvov a pri pravidelnej údržbe a kontrole funkčnosti je jeho životnosť limitovaná na dobu použitia maximálne 50 rokov. V minulosti sa štiepaný šindel zhotovoval z dreva ihličnatých stromov (smrek, jedľa) podľa rozšíreného druhu v danom regióne. Pre zabezpečenie dlhodobej funkčnosti strešnej krytiny je potrebné štiepané drevené šindle pred kladením ošetriť ochrannými prostriedkami proti hubám a drevokaznému hmyzu tlakovou impregnáciou. Drevený šindel vplyvom prirodzeného starnutia a vplyvom poveternostných podmienok získava šedú (sivú) farebnosť. Jeho trvanlivosť je nutné zabezpečiť priebežnou údržbou zahrňujúcou pravidelné prehliadky, čistenie, aplikovanie ochranných náterov a prípadne lokálna výmena poškodených šindľov. Dvojitá (v dvoch vrstvách) šindľová strešná krytina kladená na rošt s hustým latovaním bola a je najčastejšie používanou a typickou pre meštianske domy. Takto kladená strešná krytina má vyššiu životnosť najmä v podhorských a horských oblastiach. Konštrukčnou ochranou dreva je dobre odvetraná strešná krytina - t. j. šindle pribité na latovaní a latovanie na krokvách nad voľným priestorom bez uzatvorenia plochy ďalším stavebným materiálom.

Strecha PO je pokrytá dreveným šindľom ukladaným len v jednej vrstve, ktorý je v havarijnom stave; lokálne chýbajú šindle a cez otvory zateká na krov a klenbu zrážková voda.

KPÚ Banská Bystrica, vzhľadom na epidemiologickú situáciu s vírusovým ochorením COVID-19, komunikuje s verejnosťou v obmedzenom režime a z týchto dôvodov prerokoval dňa 01.02.2021 formou e-mailu „per rollam“ s vlastníkom predložený zámer na obnovu fasád NKP a obnovy – výmeny poškodených klampiarskych prvkov (viď <http://www.pamiatky.sk/sk/page/zmena-v-poskytovani-sluzieb-verejnosti-v-suvlosti-s-covid-19-2>). Správny orgán poučil vlastníka o § 32 ods. 2 a 4 pamiatkového zákona a oboznámil ho s pamiatkovými hodnotami NKP. KPÚ Banská Bystrica na základe preštudovania predloženej žiadosti a podkladov konštatoval, že predložený zámer je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustný. Na základe zisteného formuloval do zápisnice návrh podmienok, ktoré následne určí v rozhodnutí o zámere obnovy. KPÚ Banská Bystrica vyzval vlastníka na vyjadrenie, uplatnenie pripomienok a iných dôkazov k zápisnici. Zápisnica bola zaevidovaná do spisu pod č. KPUBB-2021/1188-3/8197/GRE.

KPÚ Banská Bystrica prijal dňa 02.02.2021 vyjadrenie vlastníka k zápisnici z ústneho pojednávania zo dňa 01.02.2021 realizovaného prostredníctvom e-mailu „per rollam“. Vo vyjadrení uviedol, že nemá žiadne námietky a pripomienky, súhlasí s prijatými závermi a opatreniami a nemá žiadne námietky voči obsahu zápisnice. Vyjadrenie bolo zaevidované do spisu pod č. KPUBB-2021/1188-4/8286/GRE.

KPÚ Banská Bystrica na základe uvedeného v podmienkach rozhodnutia určil novú strešnú krytinu realizovať zo štiepaného šindľa zhotoveného z dreva ihličnatých stromov (smrek, jedľa), ktorá bude pred kladením ošetrená ochrannými prostriedkami proti hubám a drevokaznému hmyzu tlakovou impregnáciou; strešnú krytinu klásť dvojitú (v dvoch vrstvách) na rošt s hustým latovaním bez použitia podstrešnej fólie; povrch strešnej krytiny nechať prirodzeným spôsobom „spatinovať“ do šedej (sivej) farebnosti a po uplynutí 2 rokov od položenia realizovať ochranný náter transparentným fungicídny a insekticídny prostriedkom v dvoch vrstvách (pred realizáciou náteru mechanicky očistiť povrch šindľa; aplikácia 1 vrstvy náteru; aplikácia 2 vrstvy náteru – v prípade nutnosti krycej farebnej vrstvy, odtieň: šedý (sivý) podľa prirodzenej patiny starnutia strešného šindľa).

Správny orgán, vzhľadom na pozitívne skúsenosti s použitím šindľa rezaného po vláknach (na streche PO „Kaštieľ koháryovský“ vo Svätom Antone), vzhľadom na rozsah plochy strechy predmetného PO určil v podmienke č. 1 aj alternatívnu možnosť použiť tento typ dreveného šindľa. Šindel rezaný po vláknach má menšiu životnosť než štiepaný.

Cieľom z hľadiska pamiatkovej ochrany je, aby obnova NKP bola pripravovaná a zrealizovaná s dôrazom na maximálne zachovanie pôvodných prvkov a uplatnenie vhodných materiálov a technológií obnovy.

Správny orgán rozhodol a určil podmienky pre prípravu a vykonanie obnovy po posúdení žiadosti, pamiatkových hodnôt NKP, archívnych materiálov a dokumentu „Zásady 2004“, odbornej literatúry (Kolmačka V., Novosad J., Polášek J: Šindel – tradiční strešní krytina, Národní památkový ústav – odborné a metodické publikace, svazek 85, Praha 2016).

KPÚ Banská Bystrica upozorňuje:

- 1) Podľa ustanovenia § 32 ods. 8 pamiatkového zákona projektovú dokumentáciu obnovy NKP môže spracovať len fyzická osoba autorizovaná podľa osobitného predpisu – podľa Zákona SNR č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinierov v znení zákona č. 236/2000 Z. z.
- 2) Podľa ustanovenia § 32 ods. 9 pamiatkového zákona projektovú dokumentáciu vypracovanú podľa odseku 8 a každú jej zmenu je vlastníč povinný v priebehu spracovania prerokovať s krajským pamiatkovým úradom z hľadiska zachovania pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky alebo pamiatkového územia.
- 3) Podľa ustanovenia § 32 ods. 10 pamiatkového zákona pred začatím obnovy je vlastníč povinný krajskému pamiatkovému úradu predložiť prípravnú a projektovú dokumentáciu podľa odsekov 4, 7 až 9. Krajský pamiatkový úrad vydá osobitné záväzné stanovisko o každej prípravnej dokumentácii a každej projektovej dokumentácii obnovy a úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území.

KPÚ Banská Bystrica konal podľa § 32 ods. 2 a 4 pamiatkového zákona, posúdil predložený zámer obnovy z hľadiska ochrany individuálnych pamiatkových hodnôt NKP a záujmov chránených pamiatkovým zákonom a nezistil dôvody, ktoré by pri dodržaní určených podmienok neumožňovali vykonať obnovu NKP, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa § 32 ods. 13 pamiatkového zákona bude vykonávať KPÚ Banská Bystrica.

Podľa § 44a pamiatkového zákona toto rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie Krajskému pamiatkovému úradu Banská Bystrica, Lazovná č. 8, 975 65 Banská Bystrica v súlade s § 53 a 54 správneho poriadku v lehote 15 dní odo dňa doručenia. Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. arch. Zuzana Klasová
riaditeľka
krajského pamiatkového úradu

Doručuje sa

Mesto Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica;

Na vedomie

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná 8, 975 65 Banská Bystrica;

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, pracovisko Banská Štiavnica, Dolná ružová 7, 969 01 Banská Štiavnica, č. tel.: 0452451111; 0452451124; podatelna.bs@pamiatky.gov.sk, andrea.gregova@pamiatky.gov.sk - na založenie do spisu